

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Stark, Laura; Lappi, Tiina-Riitta

Title: Kaupunkiköyhyyden tutkimusta Etiopiassa ja Tansaniassa

Year: 2014

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittajat & Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, 2014

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Stark, L., & Lappi, T.-R. (2014). Kaupunkiköyhyyden tutkimusta Etiopiassa ja Tansaniassa. *Elore*, 21(1). <http://www.elore.fi/elore-12014/hanke-esittely-kaupunkikoyhyden-tutkimusta-etioopiassa-ja-tansaniassa/>

UUSIN NUMERO

LEHTIARKISTO

KIRJOITTAJAOHJEET

TOIMITUS 2018

ELORE

CFP

LATAA LENNÄKKI!

HANKE-ESITTELY: KAUPUNKIKÖYHYHDEN TUTKIMUS ETIOPIASSA JA TANSANIASSA

Urban Renewal and Income-Generating Spaces for Youth and Women in
Ethiopia

Laura Stark & Tiina-Riitta Lappi

Lähes kaikissa kehitysmaiden suurkaupungeissa on laajoja alueita, jotka ovat syntyneet virallisen kaupunkisuun-
YK:n määritelmän mukaan "slummi" on epävirallisista alueista kaikkein huonokuntoisin, siellä asukkailla ei ole p-
viemäröintiä, asuinrakennukset ovat huonokuntoisia ja asuinpinta-ala asukasta kohden on pieni. Vuodesta 2001
asukkaiden prosentuaalisen osuuden koko maailman väestöstä arvioidaan kasvavan yhdestä kuudesosasta yhtee-
Afrikan maiden keskushallinnot haluavat saneerata slummien arvokkaita maa-alueita hallinnolliseen ja kaupallis-
tapauksissa ovat valmiita siirtämään slummien asukkaat moderneihin kerrostaloasuntoihin. Nämä pyrkimykset c-
koska taustalla olevaan köyhyteen ei ole samanaikaisesti puututtu.

Suomen Akatemian rahoittamassa (2013–2017) projektissa *Urban Renewal and Income-Generating Spaces for Y-
Ethiopia* tutkimme urbaania köyhyyttä ja sen taustoja Saharan eteläpuoleisessa Afrikassa. Projektissa työskenteli
kaupunkisuunnittelijoita ja yksi aluetieteilijä. Projektin johtajan, Laura Starkin lisäksi projektissa ovat mukana Eli
Susanna Myllylä, Yonas Alemayehu, Imam Mahmoud ja Jyri Mäkelä.

Alkuperäisen tutkimussuunnitelman mukaisesti tarkoituksenamme oli keskittyä yksinomaan Etiopian pääkaupur-
prosentuaalisesti enemmän slummeja kuin missään muualla Afrikassa (70–80 %). Oletuksemme oli, että köyhät i-
hävitetään, muuttaisivat valtion rakennuttamille uusille kerrostaloalueille. Aioimme kysyä, kuinka uudelleensijoit-
elintilat ja asuinalueet voidaan suunnitella niin, että ne lisäävät naisten ja nuorten tulonhankintamahdollisuuksia

Jyri Mäkelän kenttätöhaastattelut kuitenkin osoittivat, että köyhät eivät sittenkään ole muuttaneet uusille kerro-
hävitetään koko ajan, mutta korvaaville uusille alueille muuttaa pääasiassa keskiluokkaan kuuluvia, koska sopiva
on vaikeaa myös heille. Mihin poissiirretyt köyhät sitten menevät?

Epävirallinen kebele-asuinalue. Kuva: Laura Stark, 2012.

Valtion rakentama kerrostaloalue, johon kebele – asukkaiden piti siirtyä. Kuva: Laura Stark, 2012.

Tilanne Addisissa on herättänyt uusia kysymyksiä, joiden pohjalta olemme muuttaneet alkuperäistä tutkimussuuntaajaa laajentaneet tutkimuskenttäämme niin, että se käsittää slummeja myös Tansaniassa, Dar es Salaamissa, jossa on rakennettu uusia kerrostaloita vuodesta 2010. Sekä Etiopiassa että Tansaniassa valtio omistaa kaikki maa-alueet, mutta yhteiskunnan tilanne eroaa huomattavasti toisistaan.

Uudet tutkimuskysymyksemme ovat:

- 1) Mitkä syyt ovat johtaneet siihen, että Addis Abebassa köyhiä ei ole sijoitettu epävirallista asutusta korvaavaan alkuperäisestä suunnitelmasta huolimatta?
- 2) Johtuuko tämä ristiriita (a) toimenpiteistä ja päätöksistä, joiden seurauksena köyhiltä on viety mahdollisuus omiin asuntoihin, asumiskulut ovat liian korkeat jne.) vai (b) köyhien omista valinnoista koska uudet tarpeita (toimeentulon turvaaminen, sosiaaliset verkostot, palveluiden saavutettavuus jne.)?
- 3) Miten poliittiset päätökset ja toimenpiteet vaikuttavat slummeissa asuvien arkeen ja asuinolosuhteisiin?

Kehitystutkimus on keskittynyt erilaisiin mitattaviin tekijöihin sekä ”hyviin käytäntöihin”, joilla yksilöiden ja kotien elämää voidaan parantaa. Etnografiset menetelmät sen sijaan avaavat mahdollisuuden pureutua syvemmälle ja laajemmin yhteiskunnallisiin syihin. Tämä on erityisen tärkeää siksi, että välttyisimme sysäämästä syytä köyhyydestä köyhille.

miksi köyhät ovat köyhiä, on selvitettävä millaiset päätökset ja menettelytavat kanavoivat resursseja ja etuoikeutettuja mutta jättävät toiset niiden ulkopuolelle.

Köyhyyden olemukseen ja sen syihin liittyen olemme tehneet aikaisemman tutkimuskirjallisuuden pohjalta seura-

Yksi syy köyhyyteen ovat köyhiltä puuttuvat oikeudet kaupunkiin ja kaupunkitilaan, mikä ei välttämättä johdu si-
luvattomia tai epävirallisia. Todennäköisemmin syynä on se, että köyhät eivät sovi vallitsevaan ideologiseen kau-
mukaan Intiassa on rakennettu varakkaalle väestölle ostoskeskuksia samalla tavoin laittomasti kuin köyhien asu-
saaneet jäädä paikoilleen, toisin kuin hävitettäväksi joutuneet köyhien asualueet. Valtio on laillistanut ostoske-
vallitsevaan länsimaiseen käsitykseen globaalista metropolista. Sen sijaan laittomat asualueet on kriminalisoitu
ristiriidassa tämän kaupunki-ideaalin kanssa. (Roy 2011:233; Cornea 2011: 8–9.)

Epävirallinen talous on toinen keskeinen köyhyyden syy. Epäviralliset elinkeinot, joille ovat ominaisia matalat pal-
kentelyolosuhteet, eivät juuri anna mahdollisuutta päästä ulos köyhyydestä. Useilla kehittyvien maiden teoll-
not työolosuhteet edistävät ainoastaan yksityisen pääoman kasvua työntekijöiden hyvinvoinnin kustannukse-
ustelijat ja muut itsensä työllistävät joutuvat tekemään yhä enemmän töitä jatkuvasti vähenevien tulojen ete-
vät muuhun kuin erittäin vaatimattomaan toimeentuloon.

Urbaani köyhyys – etnografinen näkökulma

Tutkimusmenetelminä käytämme pääasiassa perusteellisia, puolistrukturoituja haastatteluja ja elämäkertahaaste-
havainneet seuraavia asioita:

Keskittyminen vain yhteen alueeseen kaupungin sisällä ei ehkä ole paras mahdollinen tapa tutkia köyhiä. Etnogr-
yhteen alueeseen keskittymisen ongelmana on, että kaupungin köyhät tietyn alueen asukkaina on vaikeasti tavo-
siitä, että kaikkein köyhimmät ihmiset muuttavat usein kaupungin sisällä alueelta toiselle. Slummialueet ovat yle-
tuntumassa, jossa maa-alueet ovat arvokkaita. Näin maan hinta ja samalla myös vuokrat näillä alueilla nousevat
vuokralaisilla ei ole enää varaa maksaa kohonneita vuokria ja siksi he ovat pakotettuja muuttamaan muualle, yle-

Enemmän huomiota on kiinnitettävä paikallisen hallituksen ja valtion harjoittamaan poliittiseen ja taloudelliseen
erityisesti köyhimpiin ihmisiin. Hallitukset useissa Afrikan maissa eivät ole poistaneet tai ratkaisseet ongelmia se-
säädöksissä, jotka estävät ihmisiä saamasta omistusoikeutta maahan tai rakennuksiin. Näin ne ovat työntäneet i-
asuntomarkkinoille. Joissain tapauksissa tontteja on varattu henkilöille, joilla on tiiviitä poliittisia kytkentöjä hall-
kerätä korkeita vuokria kyseisillä mailla asuville köyhiltä. Näissä tapauksissa poliitikot hyötyvät siitä, että köyhiltä
parantaa köyhien tilannetta (Edelman & Mitra 2007; Fox 2013).

Mikropääomavirtojen kierto köyhien keskuudessa toimii eri tavoin kuin pääomavirtojen liikkuminen kapitalistise-
valottaa köyhiin kohdistuvan alistamisen ja eriarvoisuuden muotoja. Mikrolainojen tehokkuudesta köyhyyden vä-
Monet kriitikot ovat sitä mieltä, että mikrolainoin rahoitetuilla yrityksillä ei ole edellytyksiä kasvaa riittävän suuri
omistajiensa elintasoja tai tehdä kaupustelijoista yrittäjiä, joilla olisi mahdollisuus laajentaa liiketoimintaa. Tutkir-
yhden naisen yritykset, jotka harjoittavat pienimuotoista kaupankäyntiä, eivät edes varsinaisesti pyri kasvuun.

Sukulaisten keskinäisissä pääomavirtojen verkostoissa raha yleensä valuu ”alaspäin” verkoston kaikkein haavoit-
usein lopulta menettävät pääoman. Sukuryhmät, jotka onnistuvat nopeasti siirtämään rahaa heikossa asemassa
verkoston jäsenten selviämisen sekä fyysisesti että henkisesti, taaten heidän toimintakykynsä potentiaalisina pä-

Samalla verkosto pysyy elinvoimaisena voidakseen paremmin kestää sitä kohtaavia vastoinkäymisiä. Näin ollen r pienyrittäjinä kartuttaakseen pääomaa, jonka sukulaiset ovat heille lainanneet, vaan säilyttääkseen sen mahdollii äärimmäisen niukoilla voitoilla – eräänlaisena turvapuskurina slummielämän takaiskuja vastaan, kunnes seuraav

Dar es Salaamissa keräämäämme aineisto osoittaa, että itsenäisesti työskentelevät kaupustelijat ovat luoneet slu (*internal economy of the slum*). Kaupustelijat myyvät naapureille omalla asuinalueellaan ruokatuotteita, kankaita ja pitävät näin yllä dynaamista ja ulkopuolisille näkymätöntä vaihdantajärjestelmää. Tämä sisäisen talouden järje useimmissa talouksissa naisten on oltava päivät kotona pesemässä pyykkiä, laittamassa ruokaa ja hoitamassa la naapuruston kaupustelijoilta, usein myös itse pyörittävät jonkinlaista liiketoimintaa (*biashara*) kotoa käsin. Katu- vilkkaasti liikennöidyillä julkisilla paikoilla, mutta löytääkseen naapurikaupustelijoita työssään on mentävä köyhi yksityisempiin tiloihin. Silti ilman haastatteluja voi olla vaikea huomata, että talonsa ulkopuolella ruokaa laittava lähialueen asukkaille. (Lappi & Stark 2013.)

ä esitetty kyseenalaistaa neoliberalin populismin ihannointia itsenäisestä yrittäjyydestä kehitysmaissa (kat: nsiirtoverkostot ja slummien sisäinen talousjärjestelmä, jotka toimivat kapitalistisen talousjärjestelmän ulk mitä muita osittain näkymättömiä järjestelmiä tai mikropääomavirtoja slummeissa asuvat ihmiset pitävät y istaneet viisi muuta samankaltaista mikrojärjestelmää:

- 1) vuokratyösiirtymisen siirtyminen vuokralaisilta rakennusten omistajille,
- 2) vapaaehtoiset säästökassat ja -yhdistykset
- 3) vaihtokauppaseksi, jossa tytöt ja naiset ovat seksisuhteessa miesten kanssa, jotka vastineeksi antavat he hyödykkeitä,
- 4) huumeiden välitys, esimerkiksi yläkoululaisten käyttäminen huumeiden kuljettajina, koska poliisi ei tarka
- 5) tulojen liikkuminen ja niistä neuvottelemisen ruokakunnan sisällä, esimerkiksi päivän aikana työssäkävijä lähettämä raha, jonka ansioista kotona olevat saavat hankittua päivän ruokatarpeet.

On tärkeää tietää, miten raha siirtyy köyhille, heidän keskuudessaan ja heiltä pois, koska kehitystutkimuksen pii kierrättävistä järjestelmistä on tulkittu yleensä ei-taloudellisiksi ilmiöiksi. Esimerkiksi vaihtokauppaseksiä on tut näkökulmasta, mutta silti se perustuu sukupuolten väliseen taloudelliseen eriarvoisuuteen, koska Tansaniassa k naisia paremmat mahdollisuudet saada palkkatyötä ja tienata rahaa. Antropologi Mark Hunter (2010) kutsuu ilm että miesten rahat ohjautuvat joko naisille, joiden kanssa heillä on pitkäaikainen suhde tai naisille, joihin heillä c

Köyhyyden dynamiikan ja syiden ymmärtämisen kannalta onkin ensiarvoisen tärkeää, että kaikki pääomavirrat n kenttinä, jotka muotoutuvat köyhien ja rikkaiden välisissä, epätasa-arvoisissa suhteissa samoin kuin köyhien ke

Etnologian näkökulmasta katsottuna ainoa mahdollisuus ymmärtää köyhyyttä on kysyä siitä köyhiltä itseltään ja selviävät päivästä toiseen. Vasta kun olemme muodostaneet kuvan köyhyydestä ”alhaalta ylöspäin”, voimme ymr yhteiskunnalliset ja poliittiset instituutiot ovat vaikuttaneet ruohonjuuritason tapahtumiin.

Kirjallisuus

Cornea, Natasha 2011: *Negotiating Space: Life Space and Livelihoods of the Urban Poor in India*. Unpublished M University of Sussex.

Edelman, B. & Mitra, A. 2007: Slums as Vote Banks and Residents' Access to Basic Amenities: The Role of Politic *Indian Journal of Human Development* 1(1): 129–150.

Fox, Sean 2014: The Political Economy of Slums: Theory and Evidence from Sub-Saharan Africa. – *World Develo*

Hunter, Mark 2010: *Love in the Time of AIDS: Inequality, Gender and Rights in South Africa*. Indianapolis: Unive

Lappi, Tiina-Riitta & Stark, Laura 2013: Neighborhood Vendors and the Internal Economy of the Slum: Informal Poor in Dar es Salaam, Tanzania. – Neslihan Catak, Efe Duyan ja Simen Secer (eds.), *Rethinking the Urban II. CU Conference*. 287–291.

Ananya 2010: *Poverty Capital: Microfinance and the Making of Development*. London: Routledge.

Ananya 2011: Slumdog Cities: Rethinking Subaltern Urbanism. – *International Journal of Urban and Regior*

Laura Stark (FT) on Jyväskylän yliopiston etnologian professori. Lisäksi hän on humanistisen tiedekunnan vai yliopistotutkija Jyväskylän yliopistossa.

[1] Vaihtokauppaseksi on eri asia kuin prostituutio, koska vaihtokauppaseksiä harrastetaan myös pitkäaikaisissa tyttöystävien ja poikaystävien välillä. Seksistä vastineeksi annettavien rahan tai muiden lahjojen merkitys on erik niissä katsotaan ilmenevän miehen rakkautta ja huolenpitoa.

Elore (ISSN 1456–3010) on tietävästi Suomen vanhin vapaan saatavuuden verkkolehti. Elore julkaisee Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura ry.

Logo: Jokke Saharinen

Taitto: Petja Kauppi, Tekstihuoltamo

Kielentarkastus (engl.): Tiina Mällo

Eloren sivuston kopioiminen on kielletty ilman päätoimittajan ja Kansantietouden Tutkijain Seuran lupaa.

Viitattaessa julkaisun teksteihin lähteenä mainitaan Elore ja viittaus tehdään artikkelin URL-osoitteeseen.

Tätä julkaisua saa tulostaa ja valokopioida

uhun kuin yksityiseen käyttöön
llyttäen, että teoksen käytöstä

taavalla organisaatiolla on voimassa

okopiointisopimus tekijänoikeusjärjestö
pioston kanssa.

PROUDLY POWERED BY WORDPRESS · THEME: SUITS BY THEME WEAVER